

Historia jednego eksponatu

PISTOLET Z „PRECYZJI”

„Zysk w pełni usprawiedliwiony” Kilka słów o produkcji kieleckich pistoletów

Zabawkowa broń stanowiła ważną część asortymentu Spółdzielni Pracy Zabawkarsko-Metalowej „Precyzja”. Na wystawie „Nie tylko dla urwisów. Światy Edmunda Niziurskiego” można zobaczyć dwa egzemplarze pochodzące od tego wytwórcy, reprezentujące model o nazwie „Colt P-III”, o wymiarach wys. 12 cm, dł. 19 cm, wykonane z metalu i tworzywa sztucznego, z zastosowaniem technik obróbki metalu, formowania, montowania i malowania (syg. MZK/PS/418, MZK/PS/453). Podążając za opisem z przygotowanej przez producenta karty model, „Colt P-III” wykonywany był z blachy o grubości 0,35-0,8 mm, okładki pomalowano lakierem

piecowym, pozostałe części wraz z lufą niklowano. Pistolet wyposażony był w mechanizm strzelający, imitujący dźwięk wystrzału, a aby uzyskać pozwolenie na tego typu broń należało mieć ukończone trzy lata¹. Wielu weteranom podwórkowych wojen z lat 60. i 70., to właśnie pistolet przyjdzie na myśl, kiedy padnie nazwa „Precyzja”. Pistolety jednostrzałowe produkowane były od 1956 r.², a od końca 1959 r. rozpoczęto produkcję modeli wielostrzałowych. Pistolety kapiszonowe pojawiają się w źródłach z 1958 r.³

Pochodzące z 1960 r. zestawienia robót i materiałów zawierają informacje na temat części składowych pistoletów określonych jako P I i PII. Elementy wchodzące w skład pierwszego modelu to: połówki obudowy, łącznik kolby, łącznik lufy, podstawa kapiszona, nakładka języka spustowego, język spustowy, sprężyna. Drugi model składał się z: połówek obudowy, niemalowanych okładek złożonych, grzebienia, kowadła, języka spustowego, podawacza, bezpiecznika, sprężynek, zbijaka, łącznika połówek, podkładki nitującej, pomalowanej okładki złożonej⁴. Dochodziły do tego niesprecyzowane w wykazie mechanizmy złożone oraz nit toczony. Pistolety wielostrzałowe składały się z następujących elementów: zderzaki, podajniki, kowadełka, grzebienie, nity, języki spustowe, bezpieczniki, okładki. Produkcja obejmowała montaż, lakierowanie i niklowanie⁵. W charakterze ciekawostki wskazać można proveniencję niektórych elementów zabawek, mianowicie zakup w Centrali Handlowej Przemysłu Muzycznego w Kielcach sprężyn patefonowych, z których robiono sprężynki do pistoletów⁶.

W rzeczywistości częstych niedoborów i zmagañ o obniżanie kosztów realizacji planów produkcyjnych, do wytwarzania pistoletów w miejsce pełnowartościowej blachy i stali stosowano materiały odpadowe. Zaznaczyć należy, że takie zamienianie surowców było praktykowane przez wielu producentów zabawek. Poszukiwanie oszczędności wpłynęło na zmianę technologii malowania pistoletów – z natryskowej na zanurzanie, co przeciwdziałało marnotrawstwu lakieru.

Produkcja pistoletów odbywała się w oparciu o specjalistyczne oprzyrządowanie w postaci wykrojników i tłoczników. Ponieważ umiarkowanie w gospodarowaniu środkami starano się stosować na każdym etapie produkcji, szczególną uwagę poświęcono odpowiedniemu użytkowaniu i konserwacji sprzętu, co zwiększyło jego zdolność produkcyjną. Nie bez znaczenia był także dobór poddawanego obróbce materiału pod kątem stawiania jak najmniejszego oporu, by nie niszczyć narzędzi. Doskonale sprawdzała się tu miękka blacha głęboko tłoczona. Istotnym elementem

1 Biblioteka Muzeum Zabawek i Zabawy, Karty charakterystyki wyrobów Spółdzielni Pracy Zabawkarsko-Metalowa „Precyzja”.

2 Archiwum Państwowe w Kielcach, sygn. 21/503/0/4/ 6161, Sprawozdania z rewizji Rzemieślniczej Spółdzielni Pracy „Precyzja” Kielce.

3 AP Kielce, sygn. 21/503/0/3/3933, Bilans Rzemieślnicza Spółdzielni Pracy Metalowców „Precyzja”, 1959 r., s. 21.

4 AP Kielce, sygn. 21/503/0/3/4027, Bilans-Rzemieślnicza Spółdzielni Pracy Metalowców „Precyzja” Kielce, 1961 r., Załącznik do Bilansu na dzień 31.12.1960 r.

5 AP Kielce, sygn. 21/503/0/3/3933, Bilans Rzemieślnicza Spółdzielni Pracy Metalowców „Precyzja”, 1959 r., s. 36.

6 AP Kielce, sygn. 21/503/0/3/ 3906, Bilans Rzemieślnicza Spółdzielni Pracy Metalowców „Precyzja” Kielce, 1958 r. s. 9.

łączącym dbałość o dobrostan narzędziowy i politykę oszczędności było nieodpłatne dokonywanie napraw i wymiany części. Starania te zaowocowały wyprodukowaniem znacznie większej od szacowanej liczby pistoletów przy użyciu tego samego oprzyrządowania. Dokumentując tą sytuację źródła wskazują, iż powstałą nadwyżkę należy uznać jako „(...) zysk ponadplanowy uzyskany dzięki wysiłkom załogi i traktować jako zysk w pełni usprawiedliwiony”⁷.

Jak przedstawiała się wielkość produkcji? Otóż wedle danych z 1960 r. od marca do grudnia wyprodukowano 69741 sztuk pistoletów jednostrzałowych⁸. Natomiast chwaląc się w prasie pomyślnym zamknięciem 1976 r. prezes spółdzielni, Marian Konieczny wspominał o wyprodukowaniu pół miliona sztuk różnych wzorów zabawkowej broni⁹.

Choć zabawki militarne także w czasach świetności „Precyzji” budziły kontrowersje¹⁰, spółdzielnia wprowadzała nowe modele-pistolety pneumatyczne¹¹, strzelające kulkami ze styropianu, wykonane niemal w całości z tworzywa sztucznego. W przypadku spadku zainteresowania ze strony rodzimego rynku zwracano się ku odbiorcom zagranicznym¹². Zgodnie z doniesieniami prasowymi z początku 1979 r. szykowano wysyłkę 75 tysięcy sztuk pistoletów pneumatycznych do Mongolii i Czechosłowacji¹³. A gdyby tak puścić wodze fantazji i oddalić się od czysto biznesowych motywacji w stronę bardziej ideologiczną? Posiadacze zabawek z „Precyzji” wszystkich krajów... bawcie się!

Oprac. dr Anna Tyszewicz-Obara

7 Ibidem, s. 11.

8 AP Kielce, syg. 21/503/0/3/ 4027, Bilans-Rzemieślnicza Spółdzielnia Pracy Metalowców „Precyzja” Kielce, 1961 r., s. 41.

9 Biblioteka MZiZ, Kronika prasowa Spółdzielni Pracy Zabawkarsko-Metalowej „Precyzja” (dalej: Kronika...) s. 5, Pomyślny rok „Precyzji”, „Słowo Ludu”, 21.12.1976 r.

10 AP Kielce, syg. 21/503/0/4/6226, s.8.

11 Sprawozdanie Zarządu KZSZ za lata 1974-1975. Sprawozdanie Rady KZSZ za okres kadencji 1972-1976. Podstawowe kierunki działania KZSZ na lata 1976-1980. III Zjazd Delegatów, Kielce 1976, s. 25.

12 Kronika..., s. 10, L. Czerepska, Z czym do dziecka?, „Słowo Ludu”, 31.10.1979 r.

13 Kronika..., s.7.(jjb) „Uzbrojenie” z Kielc dla Mongolii, „Echo Dnia”, 09.01.1979 r.